

BOSTADSRÄTTSFÖRENINGEN KRONOBERGSGÅRDEN

SVERIGES MEST PRISADE BOSTADSRÄTTSFÖRENING

När man som boende i bostadsrättsföreningen Kronobergsgården får de tråkiga avgiftsavierna, hittar man som tröst i samma kuvert en utgåva av föreningens skriftserie »NÖJESLÄSNING«. Oftast innehåller häftet en nyskriven text om någonting i föreningens närhet – vilket då alltså i stort betyder Kungsholmen i Stockholm.

Normalt publiceras dessa häften inte digitalt, utan mer gammalmodigt på papper, men eftersom Johan Lindberg på Svenska Dagbladet nu skrivit en del om en speciell NÖJESLÄSNING så gör vi ett undantag. Det har också, om vi ska vara helt ärliga, kommit ganska många förfrågningar via e-post de senaste dagarna så vi tänker att en publicering på föreningens hemsida gör det hela lite enklare för alla.

Just denna NÖJESLÄSNING låg med avierna i mitten av mars 2019, och har titeln »Vi hade tänkt skriva om

snubben på Arbetargatan 24, när vi insåg att det har Jan Olof Olsson redan gjort«. Här finns en tidningsartikel från 1961 signerad JOLO, om kräket som blev synonym med »sol-och-vår«, men också en nyskriven epilog om vad som hände med de inblandade längre fram i livet.

Om det skulle vara så att Du inte känner till JOLO – journalisten Jan Olof Olsson – så är Du bara att gratulera! Då har Du nämligen en massa fantastisk läsning framför dig. JOLO har utan tvekan skrivit flera av de allra bästa texterna på svenska - någonsin. Fastnar Du för hans författarskap så kan vi rekommendera Jolo-sällskapet – www.jolosallskapet.se – som vårdar det litterära arvet efter ett geni som gick bort alldeles för tidigt.

Har Du frågor om bostadsrättsföreningen Kronobergsgården så går det bra att höra av sig via e-post; nyfiken@kronobergsgarden.se ¶

ÅR 2017

ÅR 2018

ÅR 2019

Vi hade tänkt skriva om snubben på Arbetargatan 24, när vi insåg att det har Jan Olof Olsson redan gjort

En prolog, en text från 1961 av mästaren JOLO och en nyskriven epilog

Bostadsrättsföreningen Kronobergsgården

Text sidan 9 till 24: © Jan Olof Olsson 1961, tidigare publicerad i »Och deras fall blev stort«

Tack till: Johan Erséus och Jolosällskapet som förmedlade rättigheterna.

Jättetack till: Vibeke Olsson Falk som inte ville ha betalt för sin pappas verk.

Fotona på sidorna 34 och 40 kommer från ArkivDigital

Tryckt med maskiner från **RISOGRAPH**, på Kungsholmen år 2019.

ISBN: 978-91-984235-4-9

Prolog:

när vi kom på att

någon redan skrivit

Att någon hade en anknytning till Kungsholmen visste vi – men så stod det plötsligt klart att Karl Westerberg, just då han satte sitt avtryck i historien, bodde bara två kvarter bort. I ett hus på Arbetargatan 24 som nu är rivet. Det gör väl å andra sidan inte så mycket, för man kan faktiskt lika gärna gå och titta på tvillingkåken som ligger kvar på 22:an.

Kungsholmen, och då särskilt gränslandet mot Stadshagen, var ännu något dussin år in på 1900-talet präglad av sitt rykte som »no-go zone«. Ja, så hette det ju inte på den tiden, men så skulle det tveklöst ha hetat i dag. »Kungsholmsligan« behärskade under slutet av 1800-talet »Kungsholmens aflägsnare delar [och har här] uppväckt sådan fruktan, att folk knappt vågar sig ut efter mörkrets inbrott«. Nyheterna då – för hundra år sedan – är förvånansvärt svåra att skilja från nyheterna nu: En skurk grips av polis, men fritas av sin kom-

pis och då misshandlas polisen så pass (»tillståndet ganska betänkligt«) att han hamnar på sjukhus. Gängslagsmål (»en väldig människomassa samlades«) och deltagarna blir alla »sönderslagna och blodiga«. En företagspicknick överfalls av ett ungdomsgäng under ledning av den 21 år gamla »Ligakungen«, och en vanlig Svensson »blef [då] omkullslagen och sparkad så att hela ansiktet svullnade upp«. En spärrvakt (på den tiden »spårvagnskonduktör«) rånades under pistolhot. Måhända är det inte bra nu, men det var i alla fall inte bättre förr!

Nåväl, det visade sig snart att journalisten och författaren **Jan Olof Olsson** redan i slutet av 1950-talet skrivit om Karl Westerberg. Till saken hör att JOLO, signaturen som han kanske är mest känd under, är och var en av Sveriges i särklass bästa skribenter – någonsin. Han gick bort alldeles för tidigt bara drygt 50 år fyllda. I dag hade han kanske inte varit så bortglömd om han fått skriva och arbeta, mer normala 20

är till. Men han var ändå märkvärdigt produktiv både som journalist (Dagens Nyheter) och som författare. Efter sig lämnade han ett par dussin boktitlar – varav många om den moderna tidens historia. Här finns en pedagogisk yrkesskicklighet som man blir helt förtvivlad av – eftersom man ständigt påminns om sin egen otillräcklighet som skribent. JOLOS texter är också genomgående »underhållande« på ett sätt som visar att man kan berätta om historiska skeenden utan att (som idag) tramsa till det (något för Sveriges Television att lära av).

I alla texterna kan man också spåra en eftertänksam medmänsklighet – något som idag alltför ofta är ställt på undantag. I boken där texten om Karl Westerberg finns med, associerar JOLO i förordet till en devis som han sett i en engelsk domstol; »Här står, vore det inte för Guds nåd (eller jämförlig makt), jag själv«. Tänkvärt! I Dagens Nyheter fanns den 5 augusti 1972 ett kort kåseri som antagligen är (bland)

det bästa som skrivits på svenska språket: »Ända sedan jag på en soffa utanför Stadsbiblioteket vid Sveavägen i Stockholm identifierade en insomnad skolkamrat som låg där barfota har tanken stört mig: det kunde ju vara jag.«

Så istället för att försöka skriva på nytt om Karl Westerberg – och ställas nakna inför vår oförmåga – lyckades bostadsrättsföreningen Kronobergsgården få tillstånd att ge ut originaltexten från 1961. För detta vill vi rikta ett innerligt tack – både till »Jolosällskapet« som förmedlade kontakten, men också till Vibeke Olsson Falk som förvaltar sin pappas litterära arv.

Nyligen har ett dussin av JOLOs skrifter kommit ut på nytt som e-böcker. Romaner, nutidshistoria och kåserier. Du kan enkelt låna dem via Stadsbibliotekets hemsida – och börja gärna med »Stockholmsluft« som innehåller en samling kortare texter om Stockholm. Det går inte att skriva bättre än så.

Svar:
förtroendefullt
till »Sol och vår«

Jan Olof Olsson (JOLO)

första gången 1961 publicerad i »Och deras fall blev stort«

a. tel. 303 17.
Olsson.

Ugglig tjänarinna
rek. och helst kunnig i mat-
ning och övri-
romål, samt vil-
ölja till landet
ren, erhåll. god
s. hushåll från
r 1 april. Sö-
vara mellan 20
nt barnkär och
mäln. kl. 12—2
ingsgatan 99, 1

kan om dagar-
tt tillse en liten
ndsg. 16, 1 tr.

får lätt plats
h husrum. K.
Ostervägen 12
unda.

lätt plats.
36 16. Efter kl.

18 års,
cka, rask, villig
god plats i fa-

S. 43 21.

runes på grund av sjukdom
nu genast att övertaga.

OBS.! Dagkassor 200 kr.
Närmare meddelas å
A.-B. Sthlms Affärsförmedling,
Hamngatan 9, Stockholm.

Enastående Patent-

nyheter för hushållet! In-
spara minst en persons ar-
bete i varje familj! Ombud
söktes å varje plats. Högsta
förtjänst! Köpes överallt!
Sv. m. portot. "Fabriken 1",
Box 15, Näsvisken.

För nyhet,

massartikel, sökas återför-
säljare o. agenter. God för-
tjänst. Svar mot porto till
"Nr 7", Hellmans Annonss-
byrå, Sthlm, f. v. b.

Anlita alltid vid behov

Advokatbyrån

28 A Regeringsgatan 28 A.
OBS.! Lägsta möjliga ar-
voden. A. t. *7 23, *7 33.

förmögenheter till 100,000
kr., landtbruk, affärer m. m.
Prospekt och upplysningar
erhållas mot 20 öres porto i
ostämplade kuvert. Obs.!
Strängaste diskretion.

Två mycket rika,

men fula flickor, den ena
halt, den andra döv, önskar
innan skottdagen bli bekant
(event. äktenskap) med var
sin stilig grabb. Svar, helst
med foto, till "25,000" och
"15,000", St.-Tidn. ann.-kont.
Stora Vattugatan 12.

Ärade Damer.

Verkmästare, 35 år (villa-
ägare), söker på detta sätt
bekantskap med hederlig o.
god flicka (eller änka) ur ar-
betsklassen. Någon förmö-
genhet önskvärd. Svar för-
troendefullt till "Sol och
Vår", Sthlms-Tidn. annons-
kont. St. Vattug. 12.

Var finns den man vid 40
års ålder, som tröttnat på
ensamheten, som vill stifta
bekantskap med en skötsam
och trevligt flicka? Ev. äk-
tenskap. Svar till "I. 36 år",
tidningsk. Odengatan 49.

använda

Crème Jeunesse

Förnämsta hudförs-
medel. Pris 2 kr. S
fröken Liljeholm,
nelgatan, Stockholm.

Hemorroider

kan ni själv bota.
ning och intyg lämna
kr. insändes till frö-
na Johansson, Eksj-
Som jag i många
av hemorrojder och
och ett halft år sedan
illa dären av nämnd
de, att jag ansåg mig
kad att underkasta i
ration, då blev jag i
na Johansson från
radd att försöka ett
ne själv försökt me
hemorrojder, vilket i
vara mycket bra och
rande, varför jag till
som lider av nämnd
ma, på det varmaste
medel rekommendera
Skogsgård o. Katr
den 14 dec. 1915.

Mathi I

Den 20 februari 1916 återfanns i Stockholms-Tidningens Stockholms-upplaga på sista sidan denna annons:

»Ärade damer

Verkmästare, 35 år (villaägare) söker på detta sätt bekantskap med hederlig och god flicka (eller änka) ur arbetarklassen. Någon förmögenhet önskvärd.

*Svar förtroendefullt till »Sol och vår»,
Sthlm-Tidn. annonskont., St. Vattug. 12.«*

Denna annons var upptakten till en äktenskaps-svindl vars sista akt utspelades på Stockholms rådhusrätts femte avdelning på dagen en månad efter det annonsen stått införd. Då dömdes den 37-årige man som satt in annonsen till sex månaders straffarbete för det han med falska uppgifter och under löfte om äktenskap tillnarrat sig 2.000 kronor av en hushållsskoleelev.

Fallet inrymde inga intressanta eller fängslande omständigheter. Det var en trivial bedrä-

gerihistoria, till förloppet alldeles lik både tidigare och senare äktenskapssvindlerier. Ändå kan den sägas höra hemma i kulturhistorien. När bedragaren formulerade annonsen kunde han knappast ana att han utökade det svenska språkets glosförråd och med omedveten träffsäkerhet gav namn åt en människotyp och åt en klassisk form av bedrägeri. Han var varken den förste eller siste som tillnarrade sig pengar genom att falskeligen förespegla äktenskap, och i sin teknik för att komma över pengarna var han pinsamt banal. Han tillförde inte genren några nya och djärva grepp, han följde slappt och rutinmässigt schemat.

Men det ögonblick han bad om svar till »Sol och vår» gjorde han historia.

Med denna sammanställning gav han i ett slag en lysande karakteristik av denna brottsbransch och träffade dess speciella psykologi. Förutsättningen för denna form av be-

drägeri är ofta den bedragnas förhoppning om sol och vår – denna oförnuftiga, för oreflektade, kortsynta och lagom grymma medmänniskor alltid löjväckande förhoppning.

En klar skadeglädje hörs alltid av vid talet om de bedragna i äktenskapssvindlerier. Det är inte slösande och slarviga kvinnor som faller offer – självfallet drabbas också män, antagligen i lika stor omfattning, men dessa fall når sällan domstolarna – utan de dugliga, sparsamma och ängsliga, inte sällan sådana som i ensamheten blivit religiösa eller fördjupat en redan allvarlig läggning.

Självfallet är det för omvärlden alltid en tillfredsställelse att just se sådana dragna vid näsan, liksom många gläder sig särskilt åt när snåla blir av med pengar.

När dessa försiktiga kvinnor, som länge värvat om sin person och sin personlighet eller levat

instängda i någon trång miljö, får en längtan efter ömhet, blir de särskilt värnlösa och utlämnade. Det är sol och vår de törstar efter, och de tror sig vanligen inte finna det hos män de ofta ser omkring sig. Det ska vara en ny människa, en främling. När de luras, är löjet där: prinsen kommer och ljuger dem fulla, han tilltalar dem på gatan eller bara annonserar ur det okända och blygs inte ens att där öppet be om pengar. De faller.

Sol och vår är en ypperlig benämning på vad de längtat efter, vad de vill ha, vad de tror sig få och vad det hela handlar om.

Benämningen slog hastigt genom och hör till de mycket få språkliga nybildningar vilkas historia kan anses fullt kartlagd, till och med kan dateras. När målet kom före, innehöll Dagens Nyheter ett referat av bedrägeriets enkla förlopp, och i rubriken kallades då bedragaren »Sol-och-vår-mannen« – det antyder att han

hunnit omtalas och att den som satte rubriken kunde räkna med att åtminstone några läsare kände till saken.

Den som formulerade rubriken var journalisten Lars Jessing, som just var i slutet av sin tidningsmannabana och snart övergick till filmen. Uttrycket uppges också snabbt ha nått revyscenen, men där finns inga säkra uppgifter. Vid den tiden fanns i Stockholm ett tiotal varietéer med kuplettsånger i repertoaren. Ganska snart skrevs de tre orden i ett, som vanligen sker idag: solochvår – verkligen, när man sitter och betraktar bokstäverna, en av våra egendomligaste glosor.

Det nya ordet var det enda originella i annonsen. Dessa efterlysningar i tidningsspalterna efter en partner har i stort sett alltid haft samma lydelse. Bedrägeriet kan dölja sig bakom samma gamla formuleringar, och det kan också vara

så att de verkligen bara uttrycker lusten att träffa en medmänniska. Våren 1970 lät en på måfå vald annons en stilla söndag i spalten »Personligt« – söndagen är denna spalts blomning – så här:

»Yrkesarbetare önskar bek. med Dam 40-50 år, som har kvar en del aptit på livet, g. f.d. fru. »S utan bil H«.

1808 annonserade i Dagligt Allehanda, likaledes valt på måfå, en änka – kvinnor anses lika verksamma i branschen som män, men det kan också vara att denna annons var helt ärligt menad:

En enkefru som uti den ålder då man ännu kan göra anspråk på livets gladare dagar sett sig på en gång berövad dem, vilkas sällhet och plikt det varit att bereda henne ett lugnt och sorgfritt liv, bönfaller hos en gammal ädel, av lyckan gynnad man att mot slutet av innevarande sommar giva henne en refuge i sitt hus, emot den heliga försäkran att vårda och förestå

Det går att förstå Helga – för han var en stilig karl, Karl Westerberg, även här när han fotograferades i polisarresten 1904.

dess ekonomi med samma outtröttliga, omsorgsfulla noggrannhet som hon en gång vårdat det lån henne själv på en kort tid av försynens hand varit lämnadt.

På landet i fjärran eller närmare Stockholm, vore henne detsamma. Ädle man, ryck smärtans fulla bärgare från den som här anropar Ditt välgörande hjärta om ett tröstande och skyndsamt svar, som i förseglad billet torde inlämnas i Utter o C:is boklåda till

Olyckans offer Angelina.

Bedrägeriformen, förförelsetekniken, formuleringen av den första annonsen, det utslängda betet som ska ge napp – på 160 år har sådant inte ändrats mycket. Mannen som annonserade den 20 februari 1916 i hopp om att hitta en kvinna han kunde lura kom bara på den nya benämningen på verksamheten. Det är det enda skälet att minnas hans insats.

Det fanns inget suggestivt eller ovanligt i äktenskapssvindelns miljö och tid. De två inblan-

dade, bedragaren och hans offer, tillhörde båda arbetarklassen, och de levde fölaktligen i det dåtida Sveriges starka sociala otrygghet. Hon kunde spara pengar, han kunde drömma om en affärskupp, de kunde gå på krog och till och med varieté, men risk för arbetslöshet och till och med hunger var realiteter i deras tillvaro, som för alla inom arbetarklassen i krigsårens Sverige. En kort katalog över vad rådhusets femte avdelning, som dömde den förste som kom att kallas solochvårman, annars sysslade med, kan ge en ögonblicksglimt av det dåtida svenska samhället.

En handelsidkarska på Östermalm stal en dragkärra.

En arbetare i Hagalund stal på Blasieholmska-jen tomsäckar till ett värde av 5:75 för att kunna köpa mat åt sina barn, som alltid klagade över att de var hungriga, och om möjligt ett par skor åt sig själv.

Två springpojkar på Söder stal 10 kilogram margarin, inte för att stilla hungern utan för att göra en affär.

Slumpen ville att samma kväll som de två turturduvorna i det första äktenskapsbedrägeri som kallades solochvåraffär gick på Fenix Kronprinsen, skulle en charkuteriarbetare på Brännkyrkagatan 47 på Söder dit med sin son, men hindrades av hustrun, som ansåg att han var berusad, varför han misshandlade henne genom att fatta henne i hårknuten och stöta hennes huvud mot en kakelugn.

I samma hus där äktenskapssvindlaren bodde, Arbetargatan 24 på Kungsholmen, levde en ung pojke som ertappades med stora stölder i kolonistgeområdet i Lilla Hornsberg.

Mot denna bakgrund framträdde solochvåraren 1916.

Den språkliga nydanare som med sin annons lyckades med vad många författare och journalister strävat förgäves efter ett helt liv – att skänka modersmålet ett nytt och levande ord – var född på ett hemman på Hummelmora i Stockholms skärgård. En solochvårarens första åtgärd är att förgylla sin härstamning och sin ursprungsmiljö, och Karl V., som denne omedvetne språkman kan benämnas, försäkrade sitt offer Helga B. att hans föräldrar bodde i en stor villa »intill Vaxholm« och att fadern var sjökaptten.

Före sin äktenskapssvindeln hade han straffats bara en gång, 1904, då han fick tre månader för stöld. Han hade annars levt ett flackande men inte uppseendeväckande ore-gelbundet liv. Kanske skulle vi idag kalla honom hoppjerka. Han hade som yngling varit stamanställd vid Västernorrlands infanteriregemente i Sollefteå och uttagits till en

militär bokhållare eller kommissariekurs vid Karlsborg. Där fick han tanken att han var ämnad för affärslivet och blev en tid försäkringsagent och handelsresande samt innehade en kort tid en cigarraffär. Efter det blev han arbetsledare vid byggen och kunde en tid titulera sig grundläggare. Därefter anställdes han vid Stockholms gasverk. Detta, i förening med att han varit något av förman på byggen, gav honom senare möjligheter att uppge att han var ingenjör. På gasverket slutade han för att bli kolbärare. Lönen var 180 kronor i månaden.

Som många solochvårare ansåg han sig för god för kroppsarbete och förödmjukad av det. I januari 1916 slutade han och började välva planer på affärer.

Han sammanbodde på Arbetargatan 24 på Kungsholmen – då i en utkant av staden med en obebyggd tomt gränsande till S:t Görans

sjukhusterräng – med en sömmerska. De hade en tolvårig son och lysning hade i vederbörlig ordning kungjorts tre gånger för dem, men de var inte gifta.

Vid denna tid låg Kungsholmen, Stockholm och Sverige i skuggan av världskriget, som pågått i ett och ett halvt år. Näringsssvårigheterna växte, även om de ännu inte var särskilt kännbara i början av 1916. Det skulle dröja till hösten samma år innan de senare så omfattande livsmedelsransoneringarna inleddes med beslaget på socker. Levnadskostnadsindex hade visserligen stigit men kompenseras av lönehöjningar. Penningtillgången var god.

Detta var ännu inte gulaschårens, jätteaffärernas tid.

Men tidningarnas annonssidor – dessa oöverträffade källor till kunskap om flydda tidens

vanor och företag – berättar om en gryende aktivitet och lust till spekulation i klart samband med krigshändelserna. Varuknappheten i hemlandet, förmodade brister i krigsländerna, framför allt Tyskland, började stimulera den kommersiella fantasin. Förra gasverksarbetaren Karl V. inköpte i februaris lågsäsong för sjöfart en båt med blyköl för 500 kronor och sålde blyet för 600 kronor.

Det började bra. Han vädrade morgonluft. Han fick en storartad idé. Han skulle sälja tång från skärgården som gödningsmedel till Tyskland.

Uppslaget var inte hans eget. Han hade hört talas om att man i Skåne samlade ihop tång, behandlade den och sände den till Tyskland och att det var en utmärkt affär som krävde få investeringar. Hans idé var att han nu, då han stammade från skärgården och väl kände till den, skulle samla tång där. Vad han behövde

var pengar till en studieresa till Skåne för att sätta sig in i tångsamlandet, anskaffandet av fiskevatten i skärgården och sedan annonser i tyska tidningar. I början av februari annonserade han i olika Stockholmstidningar efter partners i en lovande affär på Tyskland.

Annonsen var så övertygande att han fick en hel del svar, bland annat från en ansedd firma på Birger Jarlsgatan, från en betydande köpman samt från en cigarrhandlare med pengar. Inget tyder på att Karl V. inte hade hederliga avsikter: han ville verkligen sälja tång till tyskarna.

Av de tre som nappat på annonsen sökte han sig till cigarrhandlaren, kanske för att han menade sig förtrogen med dennes bransch. Det kom till personliga förhandlingar, senare beskrivna i rätten av den tilltänkte partnern, eftersom polisen vädrade bedrägeri i tångaffären likaväl som i äktenskapsanbudet. Mycket riktigt hade Karl V., utan att det egent-

ligen var behövt, glidit in på oriktiga uppgifter. För att inge cigarrhandlaren respekt hade han rest ut till dennes bostad vid det gamla Petershof på Kungsholmen, ett villakvarter intill den gamla pontonbron över Tranebergssundet, och uppgivit att kontraktet var klart med tyskarna. Nu återstod bara hans studieresa till Skåne och fiskevattnet i skärgården. Om sig själv uppgav han att han hörde till Stockholms landstörmsbefälsförbund – en underlig formulering. Han sade inte direkt att han var befäl utan att han tillhörde befälsförbundet, kanske bara för att det lät längre.

I hans påstående förnims en stark tidsdoft. Sedan de första krigsmånaderna 1914 var landstormen omsusad av en stark idealitet och ingav ett vadmalsgrått förtroende. En mindre uppmärksam bedragare skulle kanske påstått att han var officer i armén. Karl V. antydde att han hörde till folkbeväpningen, men på en ansvarsfull post.

Denna än så länge onödiga lögn omöjliggjorde honom emellertid hos cigarrhandlaren, som ansåg sig veta hur en medlem av landstörmsbefälsförbundet borde se ut. Närmast hade han på detta stadium tänkt sig anslag till studieresan till Skåne, där han på platsen skulle observera tångupptagning. Vid telefonsamtal följande dag med den tilltänkte partnern ringde denne av.

De andra som visat intresse för hans annons om affärer på Tyskland sökte han uppenbart aldrig upp. Han visade ingen energi eller målmedvetenhet. Pengarna han tjänat på blykölen, vilka ingett honom goda förhoppningar om framtiden, var slut. Han höll emellertid fortfarande fast vid tången. Det var för att skaffa nödiga investeringsmedel för tångexporten som han efter misslyckandet med cigarrhandlaren satte in nästa annons. Det blev den klassiska som gav språket ett nytt ord.

Själv hävdade han med en blygsamhet som kanske varit mindre om han insett vad han åstadkommit att annonsen författats av en god vän, en kollega i tångaffärerna. Denne man förblev okänd. Karl V. kallade honom under rättegången »murare Berglund i Enebyberg« och ändrade sedan adressen till »någonstans på Holländargatan«. Polisen kunde aldrig finna herr Berglund.

Karl V. vidhöll att förslaget till annonsen framkastats av den okände muraren, fortfarande med tanke på sjötång, liksom att den i själva verket skulle satts in av denne.

I så fall skulle en annan helt okänd person vara mästare till ordet solochvår. Men mycket talar för att Karl V. sökte en medbrottsling för att mildra sitt förestående straff, uppfann Berglund i Enebyberg och flyttade honom till något av Holländargatans hyresrum när polisen inte fann honom på den först angivna platsen.

Den 20 februari stod annonsen inne. Karl V. fick, enligt vad han bekräftade vid rättegången, åtskilliga svar. Att han fäste sig vid den ensamstående Helga Vilhelmina B:s svar från Bellmansgatan 24, nedre botten, var naturligt. Hon skrev att hon kom från ett gott föräldrahem, var »fullt kunnig i ett hems skötande« och hade 4.000 kronor tillgängliga. Karl V. svarade omgående på hennes brev, förklarade sig vara verkmästare och uppgav märkvärdigt nog rätta adressen. En försvarsadvokat skulle möjligen kunnat använda det förhållandet till att visa att han aldrig haft oärliga avsikter, vilket han själv också livligt förnekade. Det var genom sin oförsiktighet på den punkten som han kunde uppsåras.

Per brev bestämde de två möte nära hennes bostad, på Adolf Fredriks torg, nuvarande Mariatorget, fredagen den 25 februari; det gick undan. De företog en promenad på Djurgården. Sjötången dominerade alltjämt hans tankar,

och han underhöll henne med de närmaste planerna. Nu var han kompanjon med en »rådman Johansson«, ett bolag skulle stiftas, och stiftelseurkunden skulle undertecknas påföljande dag på restaurang Metropol på Norrmalmstorg – nu sedan länge försvunnen, levande skildrad i många memoarer, från Sven Lidman till Karl Gerhard och Ulla Bjerne.

Detta berättade senare för polisen och inför rätta hushållsskoleeleven från Bellmansgatan med de 4.000 kronorna, och Karl V. gjorde mycket få erinringar mot hennes uppgifter. Antagligen var hennes redogörelse korrekt.

Nästa kväll, lördagskvällen, träffades de två vid Mariahissen. Han visste nu berätta att det var bestämt att han skulle bli disponent i sjötångsbolaget och få 7.000 kronor om året. De gick till Berns salonger och superade och lyssnade till mademoiselle Moschkas damor-

kester. Den tidens nöjesliv i Stockholm var långt ifrån torftigt eller medlidsamt enkelt. Det blomstrade i krigsskuggan, åtskilliga artister från världsteatrarna sökte sig till Sverige, andra sändes helt enkelt dit som ett led i den ständiga propagandan i de neutrala länderna. De två hade diskuterat några andra varietéer för aftonen, med program som eftervärlden tycker bättre kunnat passa den egentliga innebörden av Karl V:s upp-vaktning: på Södra teatern gav man »Stockholmsjobb eller Gaska upp dig«, och på Folkteatern »Här jobbas eller Det stora beslaget«. Men hon ville gå på Berns.

Det blev den avgörande kvällen. De firade V:s nya post som disponent, han berättade om sina förmögna föräldrar utanför Vaxholm, att han hade en villa på hand i Upplands Väsby som kostade 6.000 och att han i ögonblicket behövde 2.000 till för att kunna köpa den. Han betalade notan. Vid kaffet hade de kommit

överens om att förlova sig måndagen den 28. Karl V. hade avancerat med den snabbhet som utmärker solochvårare.

På söndagen, dagen före förlovningen, ryckte han fram över den sista anfallsterrängen. De gjorde en ny Djurgårdspromenad. Hon upp-gav att han visat henne två sparbanksböcker, vilket han förnekade. Den ena skulle innehållit 3.000 kronor, den andra 2.000. Nu gällde det villan i Väsby, inskräpte han, där han måste lösa en inteckning. Han bad henne om ett lån. Hon sade ja. De gjorde upp om att före förlovningslunchen på måndag träffas utanför Stockholms läns sparbanks dåvarande kontor på Drottninggatan, där hon hade sina besparingar insatta.

Den 28 på förmiddagen träffades de där, och Helga Vilhelmina tog ut 2.000 kronor och gav honom. De gick till Riksbanken, där han väx-lade till mindre sedlar, och begav sig sedan till

en juvelerare på Kungsgatan och beställde ringar. Därifrån tog de bil till Djurgårdsbrunns värdshus för att äta frukost, som det ännu hette på den tiden, och i bilen växlade de ringar. Från Djurgårdsbrunn for de till Feiths på Strandvägen och drack kaffe. Det var en festlig måndag. Den var inte slut.

De skildes och stämde möte till kvällen, då fästmannen skulle presenteras för Helgas syster, som var jungfru hos en kapten i Stadsgården. Till mötesplatsen kom Karl V. starkt försenad. Med andan i halsen berättade han för de väntande systrarna att han just varit i Djursholm och tjänat 250 kronor på en affär.

De tre for i droskbil från Bellmansgatan till Djurgårdsbrunns värdshus, men på vägen stannade de vid Clara Larssons pensionat på Birger Jarlsgatan, där Karl V. ett ögonblick gick ur och hyrde rum för natten åt fästmön

och sig. Under supén gav fästmannen Helga 100 kronor att köpa linne till det nya hemmet. Sedan for de till varietérestaurangen Fenix Kronprinsen och drack kaffe och likör. Karl V. betalade alla notor. Han var inte snål med de pengar han tillskansat sig.

Efter kaffet vägrade Helga bestämt att ta in på Clara Larsson utan bad att bli hemskjutsad. Solochvaren tycks aldrig ha lett till intimiteter.

Nästa dag, den 29 februari, firades förlovingen mer officiellt då fästmannen infann sig på Helgas hushållsskola på Östgötagatan. Annons hade varit införd, och eleverna vid skolan gav dem blommor. De fortsatte i feststämning till Ulriksdals värdshus, där Karl V. åter gjorde en propå om Clara Larsson, blott för att ånyo bli avvisad på denna punkt. De stämde möte till nästa dag, som vanligt på Adolf Fredriks torg.

Karl V. hade vid detta laget fått Helgas 2.000 kronor. För dem hade han köpt ringar, betalat restaurangerna och droskbilarna och gett fästmän 100 kronor till linneinköp. På kvällen den 1 mars kom han inte. Efter en lång väntan begav sig Helga till hans adress, Arbetargatan 24 på Kungsholmen. En kvinna öppnade dörren och meddelade att »herrn« vistades i Salt-sjöbaden.

En natt lät sig fästmän nöja. Nästa dag for hon åter till Arbetargatan, nu tillsammans med sin syster. Samma kvinna öppnade dörren och meddelade att finansären rest till Skåne. För systern, med större möjligheter till klarsyn, grydde sanningen vid anblicken av kvinnan i dörren och bakom henne en tolvårig gosse. Hon påpekade att damen som frågade efter tångdisponenten var vederbörandes fästmö och att det var egendomligt att han skulle rest till Skåne utan att meddela henne. Detta föranledde inga fler upp-

lysningar från kvinnan, som tvärtom tämligen sturigt tillslöt dörren.

Systrarna begav sig till polisen. Den 4 mars greps Karl V. och startade redan på polisvaktkontoret ett längre anförande om möjligheterna att sälja sjötång till det krigförande Tyskland.

När den äktenskapssvindlare som blev den förste att kallas sol- och vårare greps, hade han av sin fästmöns pengar kvar 8 kronor och 56 öre. Med polisens bistånd gjorde han ett överslag över sina utgifter:

100 kronor till bröllopslinne.

95 kronor till ringar.

80 kronor till en boa åt den kvinna han sammanbodde med.

300 kronor kontant till samma kvinna.

36 kronor till en resväska
och underkläder
åt sig själv.

100 kronor till en guldklocka åt sig själv.

200 kronor till måltider och taxibilar
ihop med fästmön.

150 kronor för att återlösa
pantsatta husgeråd till
hemmet på Arbetargatan.

Närmare 750 kronor var spårlöst borta och han kunde själv inte ange var de fanns. Han berättade bara att han den 1 mars, då han utblivit från den avtalade träffen med sin fästmö, blivit full, träffat folk på Birger Jarlsgatan och utan närmare vetskap förlorat pengarna i deras sällskap.

Denna disposition av pengarna, liksom flera enskildheter i hans förfarande vid svindeln av hushållseleven, visar att Karl V. egentligen inte var jämbördig med de efterträdare i äktenskapsbedrägeriet han skulle få. Kriminalpsykologer brukar indela solochvårare i vissa huvudtyper. Där finns de som väljer offer på ren impuls, genom tilltal på gatan eller näringsställe. Ur en tillfällig, slumpartad kontakt utvecklar sig förförelsen och svindeln. Där finns de som annonserar efter giftaslystna och med en viss organisationsapparat kammar genom materialet, utser offer med stor omsorg och fortsätter plockningen systematiskt. Ingendera av dessa typer – slumpmannen och den systematiska – nöjer sig med att erövra alla kvinnans sparpengar och smycken. De fortsätter med att tvinga henne låna eller försnilla. De lämnar ingen efter sig med pengar, värden eller kredit kvar. Ofta lägger de ut pengarna de fått på någon annan kvinna, fest och glam.

Karl V. nådde inte det formatet. I annonsen hade hans fästmö sagt att hon hade 4.000, och han bröt av svindeln när han fått hälften. Bland solochvårare framstår han också som obegripligt generös eftersom han dels betalade festmåltiderna, bilarna och ringarna, dels gav fästmön hundra kronor till linne. Ingetdera skulle en ordinär solochvårare låta komma sig till last.

Knappast kan heller offret sägas motsvara det gängse offret i ett solochvårspel. Många solochvårare, kanske flertalet, förblir oupptäckta därför att offren antingen är för generade eller för förälskade för att anmäla dem. De som förs till rätta gynnas ofta av de förfördelades ovillighet att vittna mot dem. Påfallande ofta kan de räkna på offrens fortsatta tillgivenhet och aldrig släckta förhoppningar om att det utlovade äktenskapet trots allt ska komma till stånd.

Damen från Bellmansgatan närde inga sådana grillar. Hon anmälde honom, hon vittnade, hon utpekade honom, hon ville hämnas. Och hon upptog en betydande tid med att säkerställa sitt skadestånd. Därvid förfor hon på ett sätt som i sina små detaljer kan te sig uppseendeväckande och knappast vände sympatierna till henne.

Att hon skulle få tillbaka alla pengarna föreföll omöjligt. Också om boan kunde återkrävas från Arbetargatan och möjligen något mer, återstod de 750 kronorna som försvann en natt på Birger Jarlsgatan. Fröken Helga begärde till slut 1.679 kronor samt den guldrova Karl V. inköpt för hennes pengar, vidare den nya resväska med herrunderkläder som beslagtogs hos honom samt hans förlovningsring. Rätten biföll.

För hennes del slutade sålunda affären, mindre än en månad efter det annonsen

stätt inför, med att hon hade två förlovningsringar och en ny resväska, packad med obegagnade herrunderkläder.

För Karl V:s del slutade den med sex månaders straffarbete och förlust av medborgerligt förtroende under ett år efter frigivningen. Han var en av de sista i Sverige som drabbades av det senare ärestraffet. Våren 1918 borttogs ur lagen den straffpåföljd som förlusten av medborgerligt förtroende innebar. Det medförde några inskränkningar som kanske inte var av betydelse för Karl V. Han fick inte delta i septembervalet 1917, där livsmedelsknapphet och allmänt missnöje hjälpte fram vänsterpartierna, ej inneha ämbete eller föra annans tal inför rätta.

Men det innebar därtill att han inte fick idka handelsrörelse. Han var alltså ett år framåt under alla förhållanden förbjuden att inköpa och exportera sjötång. 🍷

© Jan Olof Olsson 1961

Epilog:

nyskriven text om

det som hände sen

För

TELEGRAM.
KUNGL. TELEGRAFVERKET

stats Visby 823 16/15 29/4 15,25 stats

Polisintendenten Hallgren
Stockholm

Häktade karl axel vesterberg torde hänvisas
till gotlands norra häradsrätt
Landsfogde broms

mer 15,30

Exp. av .....

Norm. nr 199.
(1917.)

Litografiska A. B., Norrköping. 15/9 19. 5.000.000.

När Jan Olof Olsson skrev texten om »solochvår« i början av 60-talet hade det gått drygt 40 år sedan dramat utspelade sig. Begreppet hade fastnat i vårt språk och 1950 fanns det med i den nya upplagan av Svenska Akademiens ordlista (att det inte hamnade där tidigare beror nog enbart på att editionen före gick till tryck redan 1922).

Namnen i JOLOS text är lätt maskerade – som om författaren velat skydda de inblandade. Och visst var det så att flera av huvudpersonerna fortfarande levde 1961 – eller i alla fall nästan. Nu har det gått ytterligare ett halvt århundrade och den 21 oktober 2016 var det precis 100 år sedan Karl Axel Westerberg gick ut genom fängelseportarna på Långholmen som en fri man – och visst blir man förfärligt nyfiken på vad som hände sen.

Riktigt hur hans förhållande med Esther Ekelund – det var hon som öppnade dörren i

deras gemensamma lägenhet på Arbetargatan – såg ut hösten 1916 vet man inte. De hade känt varandra länge och var på gränsen till gifta. De sista två söndagarna i september och den första i oktober 1914 hade kyrkoherden i Kungsholmens kyrka kungjort lysning till äktenskap – men vigdes gjorde de aldrig. Karl var då konfirmerad, hade »godkänt« betyg i kristendomskunskap, men var förhindrad att ta nattvarden som »icke absolverad efter brott«. Det var en »velociped« uppställd på Hamngatan i Stockholm som han snott 1904 – och sedan försökt pantsätta (till en detektivpolis som av en slump råkade vara på pantbanken just då, för att leta efter annat stöldgods). Cykelägaren – till skillnad från Helga Berggren som han lurade av halva förmögenheten – tog nog förlusten ganska lugnt. »Maskinen« som tidningarna skrev, tillhörde nämligen en av Sveriges då rikaste personer, bankdirektören Marcus Wallenberg.

Esther var född i Växjö, »svag« i kristendoms-kunskap och medförde vid lysningen sonen Ivan. Ivan är således den »tolvåriga gosse« som tittar fram bakom Esther på Arbetargatan – och han föddes närmare bestämt den 16 april 1904. Genom en notering i födelseboken vet man att Esther inte kunde berätta exakt var hon bor; »Sibyllegatan, hon vet ej numret« står det, och fadern är lika »okänd« han. Så förblir det också officiellt fram till den 16 november 1916 – då Karl Westerberg inför pastorn i församlingen högtidligt erkänner att det är han och ingen annan som är Ivans far.

Samma dag som Karl är på pastorsexpeditionen anmäler han också att familjen ska flytta till Birkagatan 16. Där bor de sedan – eller i vart fall är de skrivna där – fram till slutet av december 1917 då Esther och Ivan flyttar till en lägenhet på Ringvägen. Möjligen flyttar de egentligen ut tidigare för den 2 oktober 1917 avstyrs trolovningen – vilket då var akut nödvändigt.

Sista söndagen i november och de två första i december 1917 kungör kyrkoherden i Katarina församling nämligen lysning till äktenskap mellan verkmästaren Westerberg och hushållerskan Sara Karolina Östholm. Hon kommer inflyttad från Ed någon mil norr om Sollefteå och har »försvarliga« kunskaper i kristendom. I lysningsboken noteras särskilt »Obs! Icke i tidningen« – och man kan väl tänka sig varför. Den 27 februari 1918 förklarar pastorsadjunkten Fredrik Nordvall dem för äkta makar.

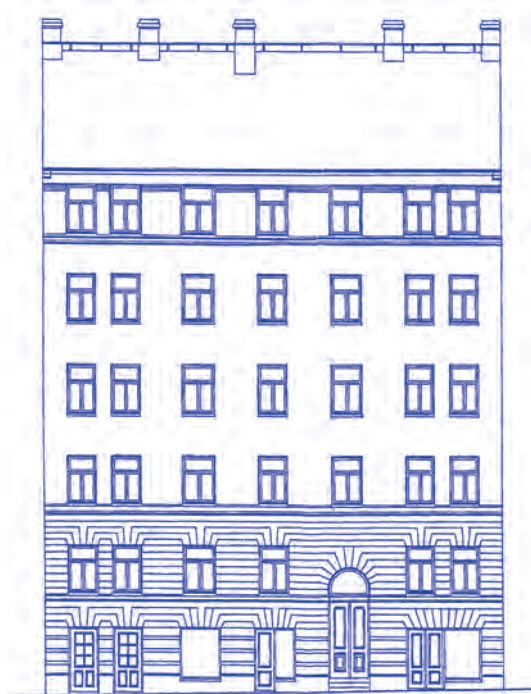
Lyckan varar dock inte länge – som allra längst fram till precis före jul 1920 då de skiljer sig. Det är möjligen överdrivet att tala om Birkagatan som en fast punkt, men Karl hänger kvar där i folkbokföringen ända fram till 1926 – även om det är uppenbart att han fortsätter ett kringflackande liv.

Sista söndagen i september och de två första i oktober 1926 kungör – möjligen lite otippat –

kyrkoherden i Hallsbergs församling lysning till äktenskap mellan »direktör« Westerberg och Jenny Rebecka Andersson. Det bör ha slagit ner som en bomb där ute i skogen. Hon är bara något år från att fylla 40, men är fortfarande skriven hemma hos sina föräldrar. Han är – får man förmoda – iförd rollen som framstående direktör från Stockholm. Vigseln sker i Malmö den 7 januari 1927 – dit de också flyttade i den här vevan.

Att Westerberg förblir »singel« mellan slutet av 1920 och början av 1927 – är nog för det första inte sant och för det andra beror det på hans arbete. I hans »yrke« blir nämligen semestrarna ofta både långa och besvärligt oregelbundna.

Redan den 21 februari 1921 greps han nämligen av polisen i Göteborg – och då är han också efterlyst i Stockholm, Eskilstuna och Visby. I rollen som »ingenjör Westerberg

Det var ju egentligen det här som det skulle handla om. Det numera rivna huset på Arbetargatan 24. Byggt som billig bostad för »arbetarklassen« 1906.

[har han] förlovat sig med en göteborgsflicka och sedan under olika förevändningar frånarrat henne inalles 3.350 kronor«. Det är oklart exakt vad han sa på häktet när polisen våren 1921 frågar vad han arbetar med, men de sammanfattar hans svar i noteringen »skilda verksamheter«. Morgontidningen i Göteborg skriver att »strax innan Vesterberg anhölls af polisen, hade han vid Skeppsbron etablerat sig som affärsman i byggnadsbranschen«. Av oklar anledning frikänns han av domstolen i Göteborg, men de slår in Westerberg i ett paket och skickar honom till Stockholm – som i sin tur skickar paketet vidare till Kronohäktet i Visby dit han ankom den 12 maj 1921. Enligt kvittot som polisen upprättat då de överlämnar Westerberg på Gotland äger han då de kläder han har på kroppen, en plånbok, en pipa, tre skjortor, en extra rock samt 19 kronor och 3 öre – men då spenderades »2 kronor till kaffe på båten«.

Sent om natten den 18 juni 1931 somnar chefen (häradshövdingen) för Gotlands norra häradsrätt i sitt arbetsrum. Han bor i en del av domstolens fastighet, och i huset finns också rättens stora arkiv. I handen håller August Toll en »cigarr eller cigarett« som antänder »nattdräkten« – och när brandkåren kommer till platsen är huset ett enda stort eldhav. Någonstans i morgonpressen noteras att olyckan kanske inte är så konstig eftersom Toll »länge lidit såväl av nervositet som av åderförkalkning«. Man kan ju tycka att det i sig är ett problem för en domare, och på ett fotografi ser han faktiskt helt stollig ut. Visserligen beror det nog till en del på den lustiga hatt – en Napoleonhatt fast påsatt på längden istället för tvären – som var en del av domarnas uniform på den tiden.

Mängder av rättegångshandlingar brinner upp eller förstörs av brandkårens vatten. Det som räddas är en blandad röra – och då antyds

också att arkivet inte var särskilt välordnat ens före branden. »Handlingarna förvarades i öppna hyllor, skåp och skrivbordslådor etc«. Bland det som överlever både eld och vatten finns en utskrift av ett polisförhör som hölls på Fårö den 30 mars 1920.

Hemmansägaren Oskar Nordström i Öde Hurburga berättar att han ryktesvägen fått reda på att hans namn skulle finnas på en borgensförbindelse som lämnats som säkerhet för vissa »kanalarbeten« som verkmästare Westerberg sysslat med i Martebo och Lummelunda. Nu var det ju så att något sådant papper hade han ju aldrig skrivit på, så det måste vara en förfalskning. Men eländet tog inte slut där, för Westerberg hade också »narrat« honom och hustrun att skriva på två reverser om 2.000 kronor styck, med säkerhet i Nordströms fastighet.

För att man ska förstå allvaret i det här, måste man betänka att två tusenlappar på den tiden

var något helt annat än i dag. För en jordbruksarbetare motsvarade det i praktiken en årslön – och man kan därmed säga att de två reverserna på totalt fyra tusen kronor motsvarar drygt en halv miljon i dag.

Bakom Nordströms polisanmälan döljer sig i grunden den vanliga historien. Westerberg hade nämligen raggat upp dottern i huset – Ida. Sedan hade han – efter förlovning – uppfunnit behovet av reverserna genom en historia om att de behövdes för att lösa ut Idas syster (som var i Amerika) från föräldrahemmet. Det var också det hemmanet som dottern och blivande svärsonen skulle ta över. Men sedan hade alltså pappren istället använts i den byggnadsrörelse som Westerberg bedrev.

I målet finns också ett intyg, som Westerberg helt uppenbart skrivit alldeles själv men undertecknat med Nordströms namn. Där framgår att »Carl Westerberg från Fårö« är en

»skötsam, nykter och ordentlig person«. Det är också enligt Westerberg, Nordströms övertygelse att han »ordentligt fullgör åtagna förpliktelser«. Häradsrätten på Gotland dömer Westerberg för bedrägeri och förfalskning till straffarbete i 14 månader.

Oskar Nordström dör den 1 oktober 1920 – orsaken sammanfattas aningens svepande som »hjärtlidande«. Man kan väl misstänka att Westerbergs totala svek mot hela familjen blev en bidragande orsak. Nordströms bouppteckning gick tyvärr upp i rök tillsammans med häradshövdingen – så man vet inte vid den av den ekonomiska katastrofen. Efter Ida finns – trots det ganska ovanliga förnamnet »Hermann« – inga fortsatta avtryck. Kanske vågar man hoppas på att hon följde den tio år äldre systemen till ett liv i Brooklyn, New York.

Så, när domstolen på Gotland är klar med Westerberg så packas han på nytt i paket.

Redan den 9 mars 1922 dyker han upp på fängelset i Malmö – och där blir han sedan kvar till den 27 mars 1923. Att Westerberg försätts ur trafik i drygt två år beror på att domstolen i Stockholm passade på att döma honom för ytterligare en förskingring när han flaxade förbi.

Den historien är inte alls ointressant – tvärt om, eftersom den ännu en gång visar Westerberg i rollen som den maniske lögnaren – eller möjligen »mytomanen«. Visan början dock på det vanliga sättet några dagar före jul 1918. Då finns en annons i Stockholms-Tidningen där en person söker kompanjon »för etablerande av en biografrelse«. Fru Amanda Carlsson svarar på annonsen och det visar sig att personen i fråga är »köpman Carl Axel Westerberg«. Westerberg säger sig då vara på gång med en ny biograf på Hornsgatan 64 – och de båda kommer överens om att investera 5.500 kronor var.

Det är alltså stora affärer på gång, och paret travar direkt i väg till Hennings Juridiska Af-färsbyrå, som åtar sig att upprätta ett kompan-jonsavtal. Avtalet ska vara färdigt på måndag – men olyckligtvis måste hyran för biografloka-len betalas omgående, direkt och på en gång. Westerberg visar upp ett kvitto på de »biograf-inventarier och maskiner« som han redan be-talt och som är på väg till Stockholm från Kumla. Det är alltså inte mer än rätt att Amanda betalar lokalhyran och Westerberg får 1.700 kronor i sedlar. Det tar alltså inte ens tre veckor för Westerberg att etablera så stort förtroende hos en främmande människa att han kan rycka henne på en knapp årslön i kontanter – yrkesskickligt får man väl ändå motvilligt erkänna.

Han dyker inte upp dagen efter för kontrakts-skrivning hos Hennings och han finns inte i bostaden på Ringsvägen 137. (Hmm, det är samma adress som Esther och sonen flyttade

till efter Birkagatan – men Westerberg har då precis gift sig med en annan tant?). Alltnog »hans värdinna« (Ester?) säger när Amanda knackar på dörren; att Westerberg inte är hemma och att hon inte har en aning om var han befinner sig. Portvakten i huset på Horns-gatan tittar förvånat på fru Carlsson, för i den lokalen ska det snart flytta in en »damkonfek-tionsrörelse« och ingen biograf.

När så kriminalöverkonstapel Karl Johan Lewin, förhör Westerberg våren 1921 så redo-gör han för ett komplicerat händelseförlopp. Från februari 1918 till oktober 1918 har han haft anställning i »finska armén« – därefter hade han rest till föräldrahemmet på Ljusterö – och i november samma år hyrt bostad på Ringvägen. I början av december hade han »kommit på tanken att etablera biograf-rörelse här i staden« – men tyvärr saknat kapital, därav annonsen. Amanda Carlsson hade svarat – och även om Westerberg helst hade velat att

Fångens fotografi.

Hår: *brunt*
Skägg: *-A- -*
Ögon: *blå*
Näsa: *rak*
Mun: *vanlig*
Hy: *-A- -*
Höjd: *1,80*
Kroppbyggnad: *ordinär*
Annat utmärkande kännetecken: *-*

Den 26 mars 1923 och Karl Westerberg fotograferas när han är på väg ut ur fängelset i Malmö.
Om en månad fyller han 44 år – och straffarbete var ingen direkt picknick.

de skulle köpa en »resebiograf« som var till salu för 7.000 kronor i Kumla – så hade Amanda tjatat om att de istället borde starta en biograf i Stockholm. Han hade då snällt börjat leta efter en lokal, och lyckligtvis hittat den på Hornsgatan.

Sedan var det bara otur: Hans andel av startkapitalet skulle till en del komma från »en fiskhandlare Andersson, boende i närheten av Falkenberg« som var skyldig honom 1.500 kronor och till en del från en affär som hängde kvar i Helsingfors. Tillsammans med en »John O Norberg« hade han köpt »ett parti gummivapor« för 14.000 finska mark – och när varorna väl kom till Stockholm skulle han få tillbaka det dubbla. Precis efter mötet hos Hennings hade han också, av en slump, stött på Norberg på gatan här i Stockholm (vad är oddsen?). Denne behövde ytterligare 1.300 kronor för att avsluta gummiaffären. Nu var ju tyvärr Westerberg pank, men på förfrågan hade Fru

Carlsson mer än gärna gått in som kompanjon i gummiaffären – och därför hade han fått de 1.700 av henne. De fyra hundra kronorna i mellan hade gått till hans allmänna levnadsomkostnader.

»Westerberg hade därefter ej velat träffa fru Carlsson förrän han varit i stånd att återbetala henne det erhållna lånet«. Dessutom hade han redan den 13 januari åkt till Gävle med Norberg för att köpa ett parti linolja, och sedan säkert till Norrköping där det skulle finnas »en mindre biograf till salu«. Så hade han fått arbete hos »Cellulosa Kalksten« på Fårö – arbetat där i tre eller fyra månader innan han satte igång med »kanalarbeten«. Först i april 1920 hade han kommit tillbaka till Stockholm, för att sedan åka till Göteborg där han så olyckligt blivit häktad. Men om nu allt detta inte hänt så – anar man att Westerberg menar – det klart att Amanda Carlsson skulle fått tillbaka sina stålar för länge sedan.

Hans berättelse har dock ett par brister. För det första meddelar detektivpolisen i Helsingfors att köpmannen »John O. Norberg« så vitt de vet inte existerar. Svenska passpolisen berättar att någon Norberg inte rest in i Sverige och inte heller erhållis passaviserings – och därmed står det klart att Westerberg inte kunnat stöta ihop med den obefintlige köpmannen i Stockholm som han påstår. En husrannsakan genomförs på Öde Hoburga – och bland Westerbergs tillhörigheter finns inga som helst spår av den påstådda affären med Norberg. Ytterligare en husrannsakan sker på gården Sixters i Havdhem – även den på Gotland – där Westerberg uppgivit sig » varit boende hösten 1919« – och polisen hittar inget där heller.

Det hela bygger ju också på att Westerberg skulle haft 14.000 mark – ungefär 4.500 svenska kronor – att köpa »gummivaror« för i Helsingfors. Han berättar först att det handlar om vinster från »affärer« med en mångfald

olika personer. Närmare klämd på vilka dessa personer var, ger han – som en trött polis sammanfattar det – »undvikande och till saken icke hörande svar«. Sedan faller han till föga och berättar att det är pengar som »finska senaten« betalat för hans tjänstgöring i armén.

Märkligt nog görs ingen utredning i målet om det häpnadsväckande påståendet att Westerberg varit anställd i finska armén. Det enda som överhuvudtaget sägs i den frågan är att man konstaterar att fiskhandlaren Andersson i Falkenberg finns, eller mer korrekt fanns, för han avled hösten 1920 – och att »det vore i öfrigt känt, att Andersson under 1918 tillhört den s.k. 'Svenska Brigaden' samt med denna deltagit i kriget i Finland«. Men hur det var med Westerberg utreder vare sig åklagaren eller försvarsadvokaten (Kristian von Sydow).

Kanske tyder detta på att just den passagen i berättelsen är sann. Åklagaren lägger annars

ner stor kraft på att visa hur Westerberg far med osanning i varje del av sin historia. I princip samma uppgift lämnar också Westerberg i ett polisförhör i Göteborg. Han berättar då att efter frigivningen från Långholmen (den ursprungliga solochvår-historien) hade han flyttat till Luleå och där »tillträtt en anställning som direktör i Nordiska Cementgjuteriet« – och sedan i februari 1918 »begivit sig till Finland« där han haft fast anställning på ett infanteriregemente i sex månader. Först på hösten samma år (alltså 1918) hade han återkommit till Stockholm. Kanske var det så – kanske inte – men det är inte lätt att få ihop hans egen historia med det faktum att han bevisningen gifte sig i Stockholm den 27 februari 1918.

Bolaget Nordiska Cementgjuteriet bildades i början av januari 1917 kring köpet av en cementfabrik utanför Boden, norr om Luleå. Avtrycken är otydliga men vad man kan

förstå så gick verksamheten till att börja med bra. Man fick bland annat beställning på att tillverka cementrör till samhällets nya vattenledningsnät. Redan under de första månaderna annonseras flitigt efter personal i den lokala tidningen »Norrskensflamman« samtidigt som man marknadsför »effektivhus« i cement.

Men efter inte ens ett år, finns några tidningsnotiser som berättar att direktören för bolaget plötsligt försvunnit från Luleå »efterlämnande oaflönade arbetare och många bedragna«. Det skvallras om nära förestående konkurs, och styrelsen pekar ut den försvunna direktören som skurk och talar om »oegentligheter i bolaget«. Samtidigt säger polismyndigheten i Boden att »oegentligheterna [verkar] ej vara så allvarliga«. Hur historien slutar är svårt att få grepp om. Av en händelse som inte kan vara en slump kallade sig direktören som gick upp i rök »Axel Westerberg«.

Tillbaka till huvudtråden i berättelsen. Den härliga sommaren 1923 är vår »hjalte« åter på fri fot i Stockholm. Han har lämnat allt jobbigt bakom sig – och luften bör ha varit särskilt lätt att andas. Möjligen grumlas glädjen något av att han, vid frigivningen från fängelset i Malmö, bara hade 39 kronor på fickan. Det var å andra sidan en särskilt festlig sommar, inte minst eftersom det helt nybyggda Stockholms stadshus invigdes i juni.

Redan i augusti tar firandet slut – i vart fall för Westerberg då han häktas igen. Historien känns slitsamt bekant och han åtalas för att ha narrat av »Fröken P« 4.005 kronor. De har förlovat sig och gemensamt engagerat sig i en »blomsterbutik« – men pengarna som fröken P investerar försvinner i tomma intet. När hon av »Westerbergs frånskilda hustru [får] veta att mannen tidigare varit straffad för olika brott och tillnarrat sig pengar av kvinnor som han lovat äktenskap« kopplades polisen in.

När domstolen har satt tänderna i ärendet så stannar det vid tre fall av bedrägeri och domstolen konstaterat att Vesterberg genom svikligt förfarande »frånhänt kokerskorna Johanna Persson och Alma Charlotta Sandberg 790 respektive 1100 kronor samt frånskilda hustrun Kerstin Regina Karlsson 65 kronor«. Efterräkningen blir straffarbete i två år och tre månader.

Vesterberg flyttar nu för tredje gången in på Långholmens fängelse – blir fänge nummer 247 – och frigges först den 4 mars 1926. I slutet av året gifter han sig alltså (med Jenny Rebecka Andersson) och flyttar till Malmö. Dagen före julafton 1927 drar Westerberg vidare – och hamnar i värmäländska Rämmen. Det är helt omöjligt att begripa hur han hamnade i just Dalkarlsjöhyttan. Det är en liten ort precis mitt i ingenstans. Jenny står kvar på adressen i Malmö i ytterligare drygt ett år – skiljer sig gör de först tidigt 1936 – och då på förekommen anledning. (Gissa!)

Här flyger Westerberg en tid under radarn. Spåren är få från de sista åren på 20-talet. Han fladdrar hösten 1926 förbi som »ett slags ombud« i ett resningsärende. Det gäller skohandlaren Matteus Hansson-Metander som dömts till sju års straffarbete för försök till mordbrand i början av 20-talet men som envist hävdat sin oskuld. Matteus hade hyrt in sin butik i ett hus som tillhörde familjen Levin. Detta söder om Söderhamn i en liten ort som heter Långrör. En kväll känner familjen Levin röklukt – de bor i samma hus – och slår till slut in dörren till butiken. På en hylla står en skokartong »översköld med fotogen och med ett brinnande ljus i«. Ljuset var alltså tänkt att fungera som stubin – men elden släcks innan den sprider sig i huset.

Skohandlaren, som tidigare var helt ostraffad, tjarar envist om att någon försökt snärja honom – men trovärdigheten naggas snabbt i kanten. Det visar sig nämligen att han morgo-

nen efter ringt från Gävle och frågat »om det händelsevis brunnit under natten« – för han hade haft en så »egendomlig« dröm. Dessutom har han en kraftigt överdriven brandförsäkring på varulagret. Naturligtvis döms han så det smäller om det. Sedan ägnar han hela fängelse-tiden till att ömsom överklaga, ömsom peka ut andra som skyldiga, ömsom skriva klagoskrifter till hela världen om »bristen på rättvisa«.

Man kan gissa att de lärde känna varandra i finkan. Efter lite rotande i arkiven visar det sig också att Hansson-Metander skickades från fängelset i Gävle till Långholmen den 1 juli 1922. Det ger dem drygt två långa år i samma fängelse.

Sommaren 1929 kan man i alla fall åter ana vartåt historien är på väg när grosshandlaren Carl Axel Westerberg, i full förtvivlan, annonserar i Dagens Nyheter. Han meddelar att han »ej [vill] bli förväxlad med den för bedrägeri efterlyste agenten Karl Axel Westerberg«. I bör-

Armband st.	Kjortlar	Paraply
Brosch	Klämmingar	Ringar
Boa	Koffertar	Rockar
Byxor par /	Koftor	Snörlif
Blus st.	Kappsäckar	Schalar
Bluslif	Knif	Skärp
Bröstreck	Löskragar /	Spegel
Böcker	Låda	Strumpeband st.
Damasker par	Lifstykke	Snusdosa st.
Förkläden st.	Lintyg	Säck
Fickur	Lifrem	Skjortor
Förskinn	Medaljong	Stäflar par /
Glasögon par	Müssa	Strumpor /
Galoscher /	Maggördel	Skor
Halsdukar st. /	Muff	Tofflor
Hatt /	Manschetter par /	Tröjor st.
Hängslen par /	Näsdukar st.	Urkedja
Handskar /	Nycklar	Väska
Kalsonger	Nattsäck /	Västar
Kängor	Plånbok /	Vantar par
Kam st.	Portmonnä /	Örhängen st.
Kam	Päls /	

2
4
1 med div
1 paket div

Westerberg skickas runt mellan olika domstolar i Sverige och varje gång som han överlämnas till en ny instans så upp-
rättas ett kvitto – på allt vad han då äger här i världen. Mellan Stockholm och Gotland noteras också ett paket »diverse«.

jan av oktober häktas också den riktige Westerberg för bedrägeri. Upplägget den här gången är möjligen lite mer sofistikerat; i en tidningsannons söker han personer som kan få anställning mot insats av pengar, vilka sedan kommer att återbetalas. En Södertäljebo pytsar in 2.000 kronor i förskott – mot löfte om att i »automobil« få köra runt Westerberg på »resor i landsorten«. Lönen skulle då vara misstänkt frikostiga 25 kronor per dag. Ytterligare två personer kommer billigare undan och betalar 300 respektive 400 kronor för att få samma, icke existerande, arbete. Westerberg döms av Rådhusrätten i Stockholm för fem fall av bedrägeri, men det tar inte slut där.

Han packas (som vanligt) raskt ner i ett paket och transporteras till Göteborg. Aftonbladet sätter rubriken: »Fullständigt utplundrad av sol- och värman« – och allt är lika banalt som vanligt. »Genom Westerbergs manipulationer« har en dam (i hans egen ålder) lämnat ifrån sig

en villafastighet i Lysekil och »700 kronor kontant, 4 ringar, böcker, väskor mm«. Allt som allt över 9.000 kronor och, konstaterar kvällstidningen, »kvinnan, en änka, är nu utblottad«!

Den 23 oktober 1929 checkar han in på fängelset i Härlanda – döps till fänge nummer 53 – och döms rätt snart till straffarbete i tre år och sex månader för en handfull olika bedrägerier. När han anländer till anstalten har han 4 kronor och 47 öre i kontanter och »klädespersedlar« som värderas till en dryg hundralapp.

Den 19 oktober 1933 är han så äntligen på fri fot, men redan våren 1934 kan man hitta honom i Arboga. Nu i rollen som »byggmästare Westerberg«. Han har då ett uppdrag (som inte finns) från en tant (som inte finns) att köpa in en trevlig fastighet till henne. För trots att hon inte finns, så längtar hon enligt Westerberg, förtvivlat hem till Arboga. Hotellet han bor på får inte betalt. Portieren erbjuder sig välvilligt

att lägga ut för en annons i lokaltidningen – och han blir naturligtvis blåst. Ett antal villaägare som byggmästare Westerberg besöker imponeras stort och bjuder på kaffe och konjak – varefter han skickligt viggas av dem några små handlån. Sedan försvinner byggmästaren spårlost från staden – men det är oklart om han någonsin döms för dessa brott.

Först den 13 november 1936 kommer direktör Westerberg formellt tillbaka till huvudstaden. Han flyttar då in en lägenhet på Tyskbagargatan 10 och har precis skilt sig från Jenny (tjejen i Malmö). De tre sista söndagarna i december 1936 kungör kyrkoherden i Hedvig församling lysning till äktenskap mellan direktören Westerberg och änkefru Gunhild Wilhelmina Holmkvist (född Gustafsson).

Herr Holmkvist hade dött i slutet av sommaren 1932 – de hade två gemensamma barn – och han var bara 49 år gammal och dessutom utfat-

tig. Tillgångarna i hans bouppteckning var 377 kronor och 5 öre – samtidigt som skulderna uppgick till en bra bit över 2.000. När Karl Westerberg dör en dryg månad före sin sextioårsdag – det vill säga i början av mars 1939 måste allt ha framstått som ren déjà vu för Gunhild.

För när hans jordiska tillgångar ska sammanfattas i en bouppteckning finns där en ring (10 kronor) samt kläderna han har på sig (2 kronor). Skulderna uppgår å andra sidan till imponerande 4.536 kronor och 78 öre. Där finns sex stycken handlån från privatpersoner på några hundralappar var – och ett större på 1.786 kronor. Till när-livs-butiken (Eklund Livsmedel på Tyskbagargatan) har han en skuld på 501 kronor och 31 öre och köttbutiken på andra sidan gatan vill gärna ha sina 69 kronor och 47 öre. Ytterligare en post på 400 kronor till Stockholms stads fattigvårdsnämnd tyder kanske på att de sista åren inte var så »ykesmässigt« framgångsrika.

Den 15 mars 1939 läggs »direktör« Westerberg i en fattiggrav på Skogskyrkogården utanför Stockholm – i dag är den graven igenlagd och någon annan grävdes ner där på 80-talet. Om några sörjande dök upp på begravningen vet man inte – men det fanns fyra syskon till Karl i livet – tre av dem bodde då fortfarande kvar vid föräldragården på Södra Ljusterö. Karl Axel Westerbergs ekonomiska bekymmer överlever dock ytterligare en tid, men den 5 juli försätts dödsboet i konkurs.

Westerberg var, får man väl sammanfattningsvis säga, ett jävla kräk. En figur som systematiskt förstörde livet för alla som kom i hans väg. Kanske kan man säga att det hade varit bättre om han aldrig fötts. I himlen sitter säkert en lång rad ruinerade fröknar, damer och änkor och håller med om den analysen. Egentligen borde man inte skriva om Westerberg alls – han borde i stället

blekna bort på den historiens skräphög där han hör hemma.

Inte heller ska han ges den tvivelaktiga äran av upphovsman till begreppet »solochvår«. Svar till »Sol och vår« var nämligen inte det minsta originellt – och inte heller påhittat av Westerberg. Tvärt om verkar det ha varit ett väldigt vanligt sätt att underteckna kontaktannonser på den här tiden.

Ett par exempel: Den 14 mars 1912 finns en kontaktannons i Svenska Dagbladet där en »frisk, hurtig, hjärtlig, sant kvinnlig och huslig 25 års kvinna« söker efter en »hjärtegod, bildad, skotsam och nykter, intelligent frisk man med redbar och trofast karaktär som är verkligt hemkär« – svaret ska märkas »Sol och vår 1912«.

Den 8 januari 1915 annonserar en »25 års duglig landtbruksinspektör« som »i vår tänker taga arrende och bilda ett eget hem« efter en »rar,

frisk, enkel, bildad, hemkär och huslig flicka« – svar till »sol och vår« i Norrköping.

Den 7 mars 1916 önskar en »ung dam med större förmögenhet« korrespondera med »bildad intelligent man i god samhällsställning« – svar med foto till »Sol och vår«.

Den sista där i raden, hamnar alltså i tryck precis innan Westerberg döps till Solochvårsmannen. Sedan går det som sagt fort – vilket väl också tyder på att begreppet så att säga låg i tiden. Redan den 21 mars 1916 presenterar Södra teatern en ny akt till den revy som man då spelar; »den behandlade på ett ganska lustigt sätt Stockholms första giftermålsbyrå, översållad av giftassjuka sol och vår-frökna».

Offren då? Ja, om Westerbergs liv var en närmast parodisk ytterlighet åt ena hållet, så levde Helga och Esther på den andra. Å

andra sidan: Vad vet man? Den bild som man kan teckna av ett liv med hjälp av några slumpvisa avtryck i arkiv och dagstidningar – behöver ju inte alls vara rätt. Man kan ju fundera på hur korrekt ens egen person skulle beskrivas om 100 år baserat på folkbokföringsuppgifter, notiser i tidningarna om deltagande i ryttartävlingar och en framtida bouppteckning.

Fröken Berggren arbetade i alla fall först som »piga«, men i folkbokföringen anges under perioden 1912 till 1920 titeln »barnskollärare«. I mars 1920 flyttar hon till Arboga, sen vidare till Västerås och Borås och är då genomgående »barnskötare«. Hon kommer tillbaka till Stockholm och flyttar in på Bellmansgatan 15, det vill säga bara några portar från nummer 24. Det var där Helga bodde den olycksaliga vintern 1916 när hon valde att svara på Westerbergs beramade annons. Från och med 1935 anger myndigheterna hennes titel som

»före detta barnskötare« – men då var hon faktiskt bara 55 år.

Kanske saknas här tio års yrkesverksamhet – helt uppenbart saknas allt annat som tillsammans gör »ett liv«. Spåren efter den som lever på rätt sida om lagen är samtidigt inte sällan få. Helga blir i alla fall nästan 80 år gammal och dör först den 10 mars 1959. Då har hon varit »ensamstående« hela livet och kvar fanns bara en fyra år yngre syster. Även Katarina Berggren är ogift och de bor de sista åren en port från varandra i Blomsterfondens pensionärsboende på Södermalm i Stockholm. I Helgas bouppteckning listas resultatet av ett långt anspråkslöst liv – samlat i ett rum med kokvrå.

En sparbanksbok med dryga 10.000 kronor och en ensam premieobligation. Testamentet anger att »pastor Nils Borg« ska få »1 spegel, 1 byrå, 1 taklampa, stora bordet samt 1 klocka«. (Jag hoppas så att han blev glad). Sjömansmis-

sionen ska erhålla ett belopp om 5.000 kronor. Resten ska gå till systemen – men om hon skulle vara död – så blir det 5.000 kronor till Rädda Barnen. Nu lever systemen – men bara knappt – och i slutet av september 1959 förenas de på Norra begravningsplatsen där deras mamma redan väntar.

När man läser bouppteckningen är det svårt att inte måla upp en bild i fantasin. Två små söta tanter som sitter på »vanliga oklädda stolar« (2 kronor styck) framför en »radiohögtalare med pall« (25 kronor) med en »gökklocka« (5 kronor) upphängd på väggen ovan. På ett »fyrkantigt bord« (20 kronor) står tekopparna (»allt porslin 10 kronor«) och på faten ligger »teskedar av silver« (2 kronor styck). Kanske söker de lite förströelse där på vintern 1959 och löser tillsammans korsordet i Svenska Dagbladet (ordfläta nummer 1731). Sju bokstäver vågrätt: »Var fruntimren som solochvårades?«. Svaret är »ensamma«.

Esther Ekelund, var förlovad (trolovad) med Karl Axel Westerberg och bodde med honom på Arbetargatan 24 när han satte in sin förföriska och falska kontaktannons. Esther är det om möjligt ännu svårare att teckna en bild av. Fram till hon öppnade lägenhetsdörren, och skickade iväg Helga och Katarina, så hade hon levt ett ganska kringflackande liv. Arbetat som »piga«, »hushållerska« och »hårfrisörelev«. När hon flyr – får man väl anta – Birkagatan så flyttar hon alltså till Ringvägen nummer 137. Titeln ändras till »sömmerska« och 1935 flyttar hon till sonen Ivans bostadsrättslägenhet på Lundagatan. (Både huset och tvåan finns alltså kvar.) Där bor hon sedan fram till sin död precis i början av september 1958. Av allt att döma ensam – gifter sig aldrig – och i bouppteckningen lämnar hon allt till sonen.

Ivan gick det nog faktiskt bra för – om än under alldeles för kort tid. Han gifter sig

1935 – man kan gissa att det är då som lilla mamma tar över lägenheten på Lundagatan. Arbetar på, och gör karriär – från expeditionsföreståndare till »direktör«. Och då direktör på riktigt i det alldeles verkliga »AB Reservdelar«. Det är ett företag som fortfarande säljer delar till de bilar som den stora Philipssonkoncernen så framgångsrikt importerade och sålde.

Den 14 december 1969 avlider Ivan – lämnar en aktieportfölj värd motsvarande dryga 5 miljoner efter sig – och i Svenska Dagbladet tar personalen ett rörande avsked av sin »avhållne chef«.

Kanske var det försäljningsdirektören Ivan Westerberg som genom ett kort men anständigt liv rättfärdigade existensen av sin far. Ivan och Rosa hade inga barn och här dör – vad man vet – den här grenen av släkten Westerberg ut. ¶

till "G. L.
Falmö.

KES

Ost Tysk-
nonskont.

sskola

S-

as modernt

iner, egen
as. Ugnar

rimarken och dykt. Eventuellt säl-
jes patentet. Närmare upplysningar å
**Ingenjör Olof Dahls Patentbyrå, Drott-
ninggatan 34, Stockholm.**

Beställningar å Goblängkartonger,

bokillustrationer, tecknin-
gar, exlibris m. m. motta-
gas af **Artisten Ossian Elg-
ström, Kornhamnstorg 49,
R. T. 121, Stockholm.**

God massagebehandl. 1 kr. pr gång. ex-
am. massös. A. T. 198 33, 11—1 f. m.,
3—6 e. m.

ALLTID ELEGANT

är den herre som låter rengöra och ny-
pressa sin kostym vid Saltsjöbadens
Tvättinrättning. Ring så hämta vi!

egen mot en summa i ett för allit. De
bästa ref. lämnas. Svar till: "Frisk
gosse", denna tids. annonsexp., f. v. b.

Sällskap sökes för firandet af Påsken
på landet i Sthlms närhet. Bör vara roa-
de af promenader och bridge. Sv. t
"Qvartett", Sv. Dagbladet.

**FRISK, HURTIG, HJÄRTL., SANT
KVINNL.** och huslig, musikal., 25 års
kvinna, mörk m. blå ögen, samt utan för-
mogenh., önskar pr korrespondens i äk-
tenskapl. syfte gärna blifva bekant m. en
verkl. hjärtegod, bildad, skötsam o. nyk-
ter, intelligent, frisk man m. redbar o. tre-
fast karaktär, o. som är verkl. hemkär.
Svar, gärna anonymt, om möjl m. foto-
grafi t. "Sol och Vår 1912", Sv. Dagbl.
Annonskont., f. v. b.

Bildad flicka

önskar i äktenskapligt syfte korrespon-
dera med medelålders herre. Svar till
"Nia", Sv. Dagbl. annonsk., f. v. b.

Uppgif i annons ett riksnnummer och tid.
"Agentur 1912."

Att signaturen "Sol och vår" skulle vara uppfunnen av Karl Westerberg är helt enkelt inte sant. Många använde den före honom – exempelvis här i en annons från mitten av mars 1912 – och då kanske i mindre bedrägligt syfte.

SÄRSKILT TACK TILL:

■ Att skriva den »epilog« som Du precis läst skulle fram till alldeles nyss tagit en himla tid och dessutom krävt att man farit runt mellan olika arkiv utspridda över landet. I bland bara för att hitta en enda sakuppgift. Nu, i den bästa av alla tider, tog det knappt 14 dagar från idé till färdig text och vi behövde inte lämna huvudstaden.

Företaget **ARKIVDIGITAL.SE** har nämligen börjat fotografera handlingar i Svenska arkiv och sammanställt dem i en gigantisk databas. Snart finns 100 miljoner sidor gammal folkbokföring, bouppteckningar och register från landets fängelser (för att nämna en del av allt kul) tillgängliga dygnet runt – och det kostar bara ett par hundralappar i månaden.

■ Det är snart 50 år sedan författaren och journalisten **Jan Olof Olsson** la ner sin penna för alltid – och han kunde väl i dag varit helt bortglömd. Nu hör det till saken att JOLOS sakprosa är en av de bättre – kanske den allra bästa – och därför kan den som själv roar sig med att skriva, lära sig väldigt, väldigt mycket av hur han skrev.

Några hundra entusiaster har bildat en förening som sysslar med »att främja intresset för och studiet av JOLOS journalistik och författarskap«. I **JOLOSÄLLSKAPET.SE** kan man bli medlem för 150 kronor per år och på så sätt stödjer man (bland mycket annat) deras ambitiösa återutgivning av JOLOS texter.

Några tidigare utgåvor i serien »Nöjesläsning till avierna« från bostadsrättsföreningen Kronobergsgården.

| 2019 #1 | **Det viktigaste är kanske inte att vinna, utan att alla andra förlorar.** Journalisten Göran Lager skriver om bostadsrättsföreningen som i hård konkurrens med reklambyråer och informationsavdelningar vann publishingpriset för sin årsredovisning.

| 2018 #4 | **Gilla läget – att arbeta utifrån givna förutsättningar.** Ett särtryck av en artikel i tidskriften »Byggnadskultur« som handlar om bostadsrättsföreningen Kronobergsgårdens arbete med information och byggnadsvård.

| 2018 #3 | **Namnlös sjöbotten, Liderne, Munklägret, Carlsholmen och så Kungsholmen.** Något om vad som hänt på Kungsholmen innan det blev just Kungsholmen i slutet av 1600- talet.

| 2018 #2 | **Skillingtrycket om Hjalmar och Greta, olyckan hände nästan här, ska ni veta.** Den tragiska berättelsen om en gas-«olycka» på Scheelegatan i början av 1900-talet, skillingtryck, bortglömda hjältar och om ett annat sämre Sverige.

| 2018 #1 | **I stället för tacktal: »Kampmanifest för byggnadsmedvetenhet«.** Något om varför Svenska Byggnadsvårdsföreningen hösten 2017 tilldelade bostadsrättsföreningen Kronobergsgården utmärkelsen »Årets Byggnadsvårdare«.

| 2017 #4 | **När man går över S:t Eriksbron tänker man kanske på Ragnhild Anderssons sorgliga öde.** Något om den långa vägen fram till första S:t Eriksbron och den ganska korta till den andra S:t Eriksbron.

| 2017 #3 | **Ibland tycker jag nästan att en ung Jan Guillou skymtar bland damkläderna.** Något om restaurangen Rådhuskällaren – en gång i tiden guldkrog – som låg i ett hus, i korsningen S:t Göransgatan och S:t Eriksgatan, ritat av arkitekten Sture Fröhlén.

| 2017 #2 | **Görans gata.** Något om busskonduktören och kompositören Jean Rennert och varför Kungsholmsgatan ganska plötsligt i början av 1970-talet bytte namn till Sankt Göransgatan.

| 2017 #1 | **»Kungsholmshallen invigd« ett reportage från tidningen Bowlaren våren 1942.** Vi återpublicerar en artikel av signaturen Geben, Gustav Bengtsson, från en tidning som då, obegripligt nog, gavs ut som veckotidning (varje torsdag). Tidningen »Bowlaren« sägs vara den enda postförsändelse som dåvarande statsministern Per-Albin Hansson faktiskt gick och väntade på.

| 2016 #4 | **Första reportaget från den då nybyggda Kronobergsparken är daterat sommaren 1898.** Vi återpublicerar en artikel från Dagens Nyheter den 16 juli 1898 om Johan Levarts besök i stadens absoluta utkant.

| 2016 #3 | **Något om en granne som inte längre är, och en arkitekt som alla helt glömt bort.** En liten text om arkitekten Gustaf Detthoff som inte bara sålde radioaktivt mineralvatten utan också ritade hus.

| 2016 #2 | **Om det gick en maska i tidsväven.** Något om det hus som Frälsningsarméns 7:e kår – den på Kungsholmen – äger i hörnet S:t Eriksgatan och S:t Göransgatan och så lite om det hus som kåren hade på samma plats tidigare.

| 2016 #1 | **Några ord om andra sidan.** Något om det »konstiga« hus som ligger precis mitt emot S:t Göransgatan 64. En transformatorstation ritad av arkitekten Ferdinand Boberg.

»BOSTADSRÄTTSFÖRENINGEN KRONBERGSGÅRDEN har utvecklat en kommunikationsstrategi med kreativt utformat informationsmaterial baserat på historiska arkivuppgifter riktat till föreningens medlemmar som skapar delaktighet och ett engagemang kring berättelsen om huset, vilket i sin tur har lett till ett gemensamt intresse för långsiktig förvaltning och varsam renovering av föreningens flerbostadshus på Kungsholmen i Stockholm. Byggnaden har därmed fått ett effektivt skydd mot ovarsamma förändringar och BOSTADSRÄTTSFÖRENINGEN KRONBERGSGÅRDEN och dess styrelse är en inspirationskälla och ett föredöme för andra förvaltare av flerbostadshus.«

Svenska Byggnadsvårdsföreningen

Bostadsrättsföreningen Kronobergsgården

Äger fastigheten på S:t Göransgatan 64 – ett bokstavligt stenkast från Kronobergsparken i Stockholm.
Byggd 1941 efter ritningar av funkisarkitekten Björn Hedvall.

| www.kronobergsgarden.se | info@kronobergsgarden.se |